

Inženýrská tyranie politické menšiny

Když občanští a sociální demokraté uzavírali před rokem opoziční smlouvu, činili tak údajně též proto, aby zabránili tyranii malých stran. Cílem smlouvy bylo vytvořit takové politické prostředí, ve kterém by takzvaní političtí trpasličí nemohli v budoucnosti vydrát velké strany. Tato argumentace byla založena na předpokladu, že právě ODS a ČSSD zůstanou velkými stranami. Legitimita změn volebního zákona a ústavy vyvěrala podle vůdců opozičně-smluvních stran z toho, že tyto dvě strany společně reprezentovaly podle volebních výsledků 60 procent voličů - tedy většinu české společnosti.

Už v době uzavření opoziční smlouvy bylo argumentováno přáním většiny samozřejmě scestné. Voliči ani jedné z obou opozičně-smluvních stran jim totiž nedali své hlasy proto, aby tyto strany spolupracovaly na změnách volebního zákona nebo ústavy. A už vůbec nedali své hlasy budoucí spolupráci dvou stran, jejichž vůdci před volbami vystupovali jako nesmiřitelní nepřátelé. Ale budiž: šedesát procent voličů odevzdalo svůj osud do rukou dvou stran, a ty (i když s těmito hlasy nakonec naložily velmi svérázně) mohly tvrdit, že reprezentují zájem většiny veřejnosti.

Zájmy kolika občanů však reprezentují tyto dvě strany dnes? Podíváme-li se na průzkumy veřejného mínění, za zmínku stojí několik závažných údajů. Tím nejpodstatnějším je, že již několik měsíců mají ODS a ČSSD dohromady podporu sotva 40 procent občanů. Ani s notnou dávkou obrazotvornosti nemohou tedy tvrdit, že ještě stále reprezentují zájmy většiny společnosti. Když dnes ODS a ČSSD mluví o změnách volebního zákona a o změnách ústavy, reprezentují především své vlastní zájmy. V případě ústavních změn, které je nutné schválit třipětinou většinou v obou komorách parlamentu (a v jejichž případě by bylo možné argumen-

tovat, že by tedy měly být podporovány přinejmenším i třipětinou většinou občanů), se nůžky mezi současnou reálnou podporou obou stran a potřebnou podporou veřejnosti pro chystané změny rozevírají ještě hrozivěji. než v případě změn volebního zákona, které mohou být schváleny jen prostou většinou.

Dalším důležitým barometrem pro změny plánované oběma stranami je i podpora občanů pro samu opoziční smlouvu. Bylo by

Bez opoziční smlouvy by nemohla tak nepopulární jednobarevná vláda tak nepopulární strany existovat

totíž možné argumentovat, že i když podpora pro politiku ODS a ČSSD klesá, plánované změny by měly podporu, pokud by většina obyvatel podpořila opoziční smlouvu, která měla takové změny ve vínku. Podpora pro opoziční smlouvu je však v současnosti mezi třiceti a čtyřiceti procenty a vytrvale klesá. Drtivé vítězství Václava Fischera v nedávných doplňovacích senátních volbách bylo i odsouzením opoziční smlouvy - vždyť Fischerovým hlavním mottem byl právě jeho odpor vůči opoziční smlouvě.

Mezi závažnými údaji, které se vynořují z průzkumů veřejného mínění, je i ten, že vytrvale klesá podpora pro ČSSD. I když jednobarevná vláda ČSSD byla vládou výrazně menšinovou už v době, kdy jí ODS umožnila vzniknout, měla za sebou přece jen 32 procent hlasů, které ČSSD dostala ve volbách. Dnes zemi vládne vláda strany, která má ve všech průzkumech veřejného mínění (prováděných různými agenturami) podporu zhruba 15 procent obyvatel. Miloš Zeman si ce tvrdí, že popularita jeho strany se začne zvyšovat, až se začnou zlepšovat hospodář-

ské výsledky země, ale jeho argumentace je napadnutelná na dvou rovinách. Za prvé: není vůbec jisté, že k dlouhodobému ekonomickému oživení a následnému růstu popularity ČSSD dojde. Za druhé: jak dlouho může demokratické zemi vládnout strana, která má podporu pouze každého sedmého občana?

Pro naši situaci by se v historii moderních parlamentních demokracií jen těžko hledal příklad. Je přece jasné, že vláda strany, která se těší podpoře tak malého procenta občanů, je svým způsobem nelegitimní. Její legitimita by mohla být přece jen o něco vyšší, kdyby alespoň vládu jako instituci podporovalo více občanů, než tomu je. Ale i podpora vlády Miloše Zemana je katastrofálně nízká (kolem pětadvaceti procent) a stále klesá.

Je evidentní, že kdyby neexistovala opoziční smlouva (a parlamentní demokracie by u nás fungovala normálně), nemohla by tak nepopulární jednobarevná vláda tak nepopulární strany vůbec existovat. ČSSD prohrála katastrofálním způsobem jak senátní volby na podzim minulého roku, tak doplňovací volby před několika týdny. Místo hledání nějaké jiné politické konstelace, která by umožnila legitimnější vládu, ČSSD i ODS odbývají signály o rostoucím nesouhlasu občanů se současným uspořádáním blahosklonnými prohlášeními o nutnosti stability. Česká veřejnost se ocitla v zajetí politické menšiny dvou navzájem kolaborujících stran, které mají ještě stále v parlamentu dohromady většinu a které se zoufale snaží změnit pravidla politické hry ve svůj prospěch předtím, než současné politické aranžmá zkolabuje. V demokraciích se ovšem podobné pokusy o tyranii menšin nad většinovým míněním málokdy vyplácí a zejména mladší lidři obou stran by se měli vážně zamyslet nad tím, zda jim politické inženýrství Klause a Zemana nemůže zničit politickou budoucnost.

JIRÍ PEHE

Autor je politolog